

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

* BEZINNING

door *Paul van Geest*

De auteur is hoogleraar kerkgeschiedenis aan de Universiteit van Tilburg en bijzonder hoogleraar Augustijnse studies aan de Vrije Universiteit te Amsterdam en lid van de redactie van *Christen Democratische Verkenningen*.

Solidariteit is niet geworteld in een of ander politiek programma waarin het woord ter sprake komt. Zij wordt evenmin door de politiek ontwikkeld. Solidariteit vloeit in het hart van het individu of in het collectieve bewustzijn uitsluitend voort uit een besef van lotsverbondenheid. Dit besef wordt bestendig door de ervaring van onzekerheid, op haar beurt bewerkt door onvoorziene omstandigheden in de maatschappij, in de stam, in de familie of in het persoonlijke leven. Het wordt ook bestendig door gemeenschappelijk gedeeld verdriet en samen beleefde vreugde. Zonder het doorleefde besef van lotsverbondenheid is er geen authentieke solidariteit.

Maar dit wil niet zeggen dat het bewustzijn van lotsverbondenheid als vanzelf resulteert in geleefde solidariteit. Het kan ook uitmonden in een vaag sentiment van medelijden of van een onvruchtbaar, want oppervlakkig, soort emotionele incontinentie bij het zien van leed van anderen op televisie. Paus Johannes Paulus II heeft in al zijn sociale encyclieken een verband aangebracht tussen solidariteit en het volhardende besluit 'om zich in te zetten voor het algemeen welzijn ofwel voor het welzijn van iedereen, omdat wij werkelijk allen verantwoordelijkheid zijn voor allen' (cf. *Sollicitudo Rei Socialis* 38). Hier sluit de paus aan op het solidariteitsbeginsel zoals dit is geformuleerd in het Romeinse recht. Het principe *obligatio in solidum* betekende niet dat iedereen in een bepaald sociaal verband zomaar een gemeenschap vormt, maar dat iedereen concreet voor het geheel verantwoordelijk is. Zo beschouwd hangt solidariteit ook samen met het beginsel van de subsidiariteit, waarin iedereen de heilzame plicht heeft bij te dragen aan het welzijn van de gemeenschap en waarin de samenlevingsverbanden zo op elkaar zijn afgestemd dat de grote sociale verbanden de randvoorwaarden scheppen voor de kleinere, waarin deze verantwoordelijkheid genomen kan worden.

Geschraagd door het besef van lotsverbondenheid en samenhangend met het principe van de subsidiariteit, behoedt solidariteit de mensheid dan tenminste voor één groot gevaar: dat grote sociale verbanden volgens mechanismen gaan werken, die gelijken op natuurlijke wetmatigheden waarop de mens geen vat heeft. Sociale stelsels die op ontembare orkanen gaan lijken, bewerken het tegendeel van solidariteit.